25 jaar NAVO: dijk tegen het springtij

✱ ✱ ✱ Met de ondertekening van het Noordatlantisch verdrag op 4 april 1949 in Washington gaven twaalf Europese en Noordamerikaanse staten een gezamenlijk, vastberaden antwoord op de vrees voor militaire agressie, die de wereld in steeds stijgende mate werd ingeboezemd door de kwantitatieve overmacht van de strijdkrachten die door de Sovjet-Unie en haar bondgenoten op de been werden gehouden.

Dat die vrees zeker niet denkbeeldig was, doch integendeel alleszins gerechtvaardigd, was tot dan toe reeds meer dan eens gebleken. Met name werd zij versterkt door de verontrustende trefzekerheid waarmee de beschikbare *capabilities* werden benut om de *intentions* te verwezenlijken: de krachtdadige pogingen om Griekenland in het communistische kamp te krijgen, de geslaagde overrompeling van Tsjecho-Slowakije, de wurgende blokkade van West-Berlijn, de grove druk op Joegoslavië om Tito onder Moskous juk te brengen.

De ondertekenaars beseften zeer wel dat de tijd voorbij was waarin een chauvinistisch isolationisme nog effect kon sorteren; de tijd waarin een op zich zelf staande nationale heldhaftigheid nog redelijke waarborgen kon verschaffen voor het behoud van de eigen soevereiniteit. De verdragspartijen waren zich ten volle bewust dat individueel verweer slechts weinig zou uitrichten tegen een expansionistische supermacht, en dat daarom uitsluitend heil mocht worden verwacht van de nieuwe *Atlantische solidariteit*. Hun uit de nood geboren, collectieve antwoord bleek precies zo doeltreffend als zij hadden gehoopt: het verschafte hun de bescherming die zij behoefden en waarborgde voor allen het behoud van hun hoogste goed, de vrijheid.

In de 25 jaren die sedertdien zijn verstreken, hebben de ondertekenaars van het eerste uur — inmiddels aangevuld door de latere toetreding van Griekenland, Turkije en de Bondsrepubliek Duitsland — bepaald geen reden gehad tot klagen over het succes van hun destijds ondernomen actie. Integendeel, de in het amper vier pagina's tellende document vervatte formule van een politieke structuur heeft in de voorbije kwart eeuw gediend als basis voor een unieke collectieve vredesmacht, wier oorlogsvoorkomende — en bijgevolg onloochenbaar heilzame — werking zich heeft doen gevoelen tot ver buiten de beperkte kring der lidstaten.

Gezien de historische aanleiding tot haar ontstaan ligt het voor de hand dat de Noordatlantische Verdragsorganisatie zich vóór alles heeft moeten ontwikkelen tot een betrouwbare dijk, geschikt voor het keren van een springvloed, die onverhoopt zou kunnen losbarsten op een niet-voorspelbaar tijdstip. Om als zo'n dijk te kunnen functioneren diende de NAVO een adequate militaire macht op te bouwen en in stand te houden, en te streven naar een zo groot mogelijke politieke solidariteit binnen het bondgenootschap. Zodra aan die voorwaarde was voldaan, kon worden gezocht naar „mogelijkheden tot vooruitgang op de weg naar evenwichtiger betrekkingen, waardoor de politieke problemen die een verder samengaan in Europa kunnen tegenhouden, worden opgelost".

Nu kunnen uiteraard de meningen zeer ver uiteenlopen over de vraag, hoe groot het militaire vermogen precies zou moeten zijn. Zeker is wel, dat het peil en de kracht van het buitenwater bepalend zullen zijn voor de hoogte en de kwaliteit van de dijk. En, alle optimistische speculaties over mogelijke resultaten van SALT, MBFR, EVC en dergelijke ten spijt, niemand zal kunnen beweren dat er buitendijks reeds sprake is van „dood tij", laat staan van „eb". De krachtsverhoudingen, zoals die deel uitmaakten van de alleszins reële dreiging anno 1949, zijn allesbehalve ten voordele van het Westen gewijzigd, en de thans beschikbare gegevens zijn zeker niet minder verontrustend dan toen: de *capabilities* zijn aanzienlijk uitgebreid, de *intentions* zijn nog even ondoorgrondelijk.

Daarom is het des te meer bevreemdend dat er in onze tijd zovelen zijn die openlijk streven naar desintegratie van het bondgenootschap. Bevreemdend niet alleen, maar zelfs in hoge mate verdacht. Uiteraard is het hier niet de plaats om te

theoretiseren over de mogelijke motieven van hen die maar het liefste de Nederlandse deelneming aan de alliantie beëindigd willen zien, maar men mag zich zeker wel afvragen voor wie of wat zij de weg zouden willen vrijmaken en op wiens pad de NAVO een zo hinderlijk struikelblok vormt dat het verwijderen daarvan zo hardnekkig moet worden nagestreefd. Weliswaar kent artikel 13 van het Noordatlantisch verdrag — nadat dit twintig jaar van kracht is geweest — aan elk der partijen de mogelijkheid toe zich, met een opzeggingstermijn van één jaar, eruit terug te trekken, maar het louter voorhanden zijn van een bepaalde mogelijkheid vormt op zich zelf geen enkele reden daarvan gebruik te maken. Neen, het laat zich niet duidelijker verwoorden dan in de termen waarmee het Nederlandse volk door de eeuwen heen is vertrouwd geraakt:

Het kan slechts een dwaas zijn óf een misdadiger, die de dijk slecht terwijl het water nog steeds wassende is!

In diezelfde geest was ook de ministeriële vergadering van de Noordatlantische Raad, in mei 1970 te Rome bijeen, van mening dat een verlagen van de dijk slechts dan verantwoord zou kunnen zijn als tevens het waterniveau zou dalen, en *beslist niet eerder.* Terecht formuleerden daarom de ministers in paragraaf 2 van de zg. Verklaring van Rome als een der criteria voor mogelijk te houden MBFR-besprekingen:

Reductions should be on a basis of reciprocity, and phased and balanced as to their scope and timing.

In een tijd als de onze, waarin de „Umwertung aller Werte" op vrijwel alle terreinen *ad absurdum* wordt doorgevoerd, is het al bijna regel dat de beroofde minder sympathie behoort te krijgen dan de overvaller; dat de ontvoerde erger fout is dan de gijzelende terrorist; dat het slachtoffer schuldig is in plaats van de bommenplaatser; dat de gezagshandhaver behoort te buigen voor de anarchie. Het is in dat kader een *weinig originele vondst, de dijk te betichten van agressieve bedoelingen tegen het water* en van de verdedigingsorganisatie te vorderen dat zij haar functie waar maakt door het veld te ruimen!
Geen zinnig mens zal het slot van zijn voordeur verwijderen wanneer de criminaliteit daarbuiten nog steeds toeneemt. Daarbij is het irrelevant of de fabrikant daarvan bekend staat om het maltraiteren van zijn vrouw en kinderen. Evenzo is het een irreële suggestie, de NAVO-dijk te willen slopen omdat er Griekse betonblokken en Portugese zandzakken in verwerkt zijn. Het ís niet de vraag of het doel al dan niet de middelen heiligt; waarom het wérkelijk gaat, is of het bezit al dan niet zal worden beveiligd.

De kardinale vraag is, of het Nederlandse volk al dan niet prijs stelt op het behoud van zijn vrijheid. De Noordatlantische Verdragsorganisatie heeft vijfentwintig jaar lang bewezen daartoe voldoende waarborgen te kunnen verschaffen. De Nederlandse krijgsmacht heeft in diezelfde periode daartoe een waardevolle bijdrage kunnen en mogen leveren, en wil niets liever dan een loyale partner blijven vormen voor de medeleden van dit bondgenootschap „zolang buitendijks het water nog niet valt".
Het te elfder ure alsnog aanleggen, of zelfs maar ophogen, van de dijken terwijl de stormklok reeds luidt, is een volslagen onmogelijkheid: als het dijkleger naar de zeeweringen wordt geroepen, moeten die in orde zijn. De Nederlandse bevolking kan daarvan, uit trieste ervaring, meespreken. Die ervaring leert óók, dat een doorgebroken dijk kán worden hersteld, dat het water kán worden verdreven en dat het land kán worden herwonnen. Maar wie zou zo'n risico willen en durven aanvaarden als de hoogste waarden op het spel staan?
De jubilerende Noordatlantische Verdragsorganisatie is bepaaldelijk *géén noodzakelijk kwaad* waarvoor men zich eigenlijk zou moeten schamen en waarover men maar beter zou kunnen zwijgen. Zij is, integendeel, *een noodzakelijk goed* dat openlijk waardering verdient. Zij vormt de *verzekering* tegen een kwaad dat van elders zou kunnen komen. Een verzekering die volledig afdoende behoort te zijn omdat schadeuitkering geen enkele zin meer heeft. Een vorm van verzekering ook, waarbij zelfs na 25 jaren *géén no-claimkorting op de premie* kan worden gegeven!

Het heeft zin, dat alles eens goed te overdenken. Zo lang men zich, bij stralende zonneschijn onder een wolkenloze hemel, kan koesteren in de beschutting van een beproefde dijk, kan gemakkelijk de gedachte post vatten dat voor de goed beveligde welvaart geen prijzige premie meer hoeft te worden betaald en dat het onderhoud aan de dijk gerust wat minder kan. Dat legt niet alleen de last van het in stand houden van de waterkering op anderen, het is een *zuinigheid die de wijsheid bedriegt.*
Het vermijden van die misplaatste zuinigheid zou de beste manier zijn om ons aller dank tot uiting te brengen voor de NAVO,

DIJK TEGEN HET SPRINGTIJ.